

ŠIAULIŲ „JUVENTOS“ PROGIMNAZIJA

INFORMACINĖ ATMINTINĖ TĖVAMS PADEDANT VAIKAMS MOKYTIS GARSĄ D

Bendra informacija

Garsų tarimo mokymas vyksta tam tikru nuoseklumu. Iš pradžių vaikas mokomas taisyklingai ištarti atskirą garsą, vėliau garsas įtvirtinamas skiemenyse, žodžiuose ir sakiniuose. Paskutinis etapas – įtvirtinti garsą kasdienėje kalboje ir išmokyti jį atskirti nuo panašiai skambančių garsų. Svarbu lavinti ir foneminę vaiko klausą, t. y. gebėjimą išgirsti nurodytą garsą skiemenyse, žodžiuose ir sakiniuose.

Garso D tarimas

Tariant D virpa balso klostės, o liežuvio kraštai liečia kietojo gomurio pakraščius. Burna pravira, lūpos tarime nedalyvauja. Garsas D gali būti ir minkštas.

Parengiamieji pratimai

- Mokyti įkvėpti ir iškvėpti orą tyliai, ir su balsu.
- Tai pašnibždom, tai garsiai tarti balsius. Tariant vieną ranką vaikas turi laikyti prie savo kaklo, o kitą – prie suaugusiojo, kad galėtų pamėgdžioti tarimą ir pajustų skirtingą balso klosčių veiklą.
- Ugdyti girdimąjį suvokimą, mokant skirti skardžius priebalsius nuo duslių.
- Vibracijai sustiprinti galima pirštais pavirpinti kaklą gerklų srityje.
- Parodyti, kaip susidaro balsingą oro srovę iki jai ateinant į burnos ertmę ir išsprogdinant susidariusią uždaramą (suaugusiam pirštais liesti kaklą ir demonstruoti balsingos oro srovės atėjimą į gerklas iki sproginimo).

Garsų D, D' tarimo mokymas

- Tartiti garsą B-B-B – iškišus liežuvį tarp dantų ir staigiai atitraukti lūpas. Pasigirsta - D-D-D.
- Gali būti be pauzės tariami skiemenys – BABABADADADA, BOBOBODODODO...
- Tarpdantinis D garsas nesunkiai pakeičiamas taisyklingu D, pakėlus liežuvį prie viršutinių dantų alveolių.
- Tartiti B-B-B – iškišus liežuvį tarp dantų ir staigiai jį įtraukti į burną, prie viršutinių dantų alveolių. Pasigirsta - BD.
- Tartiti garsą N užėmus nosį ir paspausti apatinį žandikaulį žemyn. Pasigirsta garsas D.
- Tartiti garsą Z ir rodomuoju pirštu pakelti liežuvio galiuką aukštyn. Staigiai jį atitraukus, pasigirsta garsas – D.
- Garsą D keisti garsu G, tariama G-G-G, iškišus liežuvį toli į priekį. Burna turi būti nežymiai pražiota, kad viršutiniai dantys liestų liežuvio nugarėlę. Pamažu įtraukiant į burną, pasigirsta D-D-D.

- Lengviausia garso D tarimo mokyti remiantis garsu N. Tarti labai energingai, garsiai – NANA, NONO, NUNU ir stipriai įtemptą liežuvio galiuką įremti į viršutinius dantis. Užspaudus nosį, pasigirsta – DADA, DODO, DUDU.
- Minkštas garsas D įtvirtinamas, tariant jį su balsiais – E, Ė, I, Y. Jei nepavyksta, galima liežuvio galiuką prispausti mentele taip, kad priekinė liežuvio nugarėlės dalis išsiriestų ir pakiltų prie kietojo gomurio.
- Įtvirtinant tik ką išmoktą garsą D žodžiuose, reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad žodyje būtų tik skardieji garsai (būda, bado, gauda, dega, gaidys, žada, gydo, gieda...).

Garso D įtvirtinimas skiemenyse

Kai vaikas išmoksta taisyklingai ištarti garsą D, pereiname prie jo mokymo skiemenyse. Pabrėždami tariamą garsą D, lėtai tarkite skiemenis (vaikas juos kartoja). Atlikite tai keletą kartų, skatindami vaiką pajusti liežuvio padėtį.

Da do du dū
De dè di dy
Dai dau duo dui
Zda zdos zdu zdai zdau
Dai dau duo dei
Dva dra dro dry

Jei vaikas lengvai ištaria garsą D skiemenyse, **pereikite prie žodžių mokymosi**. Pabrėžkite tariamą garsą D, stebėkite liežuvio padėtį. Paaiškinkite nežinomų žodžių reikšmes.

Da- dažo, daro, davė, Danas, darbas, dalgis, daržas, dažai, dabar, dagilis, dangus ...

Do- Domas, doras, dovilas, domina, Dovydas, dovana, dosnus, domėjosi...

Du, dū- dujos, dušas, durys, duria, dumia, dužo, dulkės, dumblas, dulšvas, dubuo, dundėjo, gūdus, dūmai, dūrė, dūzgia, dūda...

Dr- drasko, drąsa, drobė, drabužiai, drobė, drožė, drugelis, druska, drebia, dreba, drevė, drebulė, drėskė, drėkina, draugas, drausmė, drįsta, dryžuotas, ...

De, dè—deda, dega, degina, deglas, delnas, dengia, delsia, derlius, dejuoja, deguonis, deja, dešinė, devyni, dešra, derva, derlingas, dėdė, dėvi, dėmės, dėžė, dėka, dėlė, dėlioja ...

Di, dy- didelis, didvyris, dildė, dirba, dingo, diržas, didėja, didžiulis, dilgėlė, dinosauros, diriguoja, dirva, dyla, dygo, dykas, dygus, dyglis, dykūnas ...

Dau-, dai-, duo- daužo, daug, daugyba, daigas, dailiai, dainius, daina, duona, duoda, duoklė, duobė.

Dv - dvaras, dvasia, dvejoja, dvejopas, dvigubas, dvylika, dviese...

Garso D įtvirtinimas sakiniuose

Vaidas žaidė sviediniu. Dėdė Dovydą už gerą darbą apdovanojo padėka. Rudenį drebulės lapeliai paraudo. Prasklendė juodas varnas. Dangų aptraukė juodi debesys. Puodynė sklidina medaus. Rudeninės šalnės pakando lapus. Saulėje raudonuoja pomidoras. Mes darželyje išmokom daug darbelių ir dainų. Žuvėdra žuvį gauda melsvam dvare. Daug kalbėsi, mažai dirbsi. Kiek darbo, tiek ir naudos. Po darbo saldus poilsis. Juoda duona – ne badas. Saldu gardu kaip du medu.

Garso D įtvirtinimas eilėraščiuose

Greitakalbutė

Du!

Dudutis sududeno:

Du du du

Dudučiai mano.

Du dundės,
Du bildės,
Du dudenti,
Dviem padės
A.Matutis

A B C

Šen!

Pažaiskime raidyną!
Ką apie raides
Jai žinom?

D

Diena, darbai, duonelė
Ekране – dainų dainelė.
D – delčia danguj.
D – draugas.

Jai turi jį – gerbk ir saugok
Daug dienų. Draugų - nedaug.
Tik su mylimu draugauk!
Jei draugausi su raštu,
Tai ir su gimtu kraštu.
Menkas tų raidžių būrys-
Tiktai trisdešimt ir trys.

Dundulis dunda

Dun dun dun –
Dundulis dunda.
Dirvos bunda,
Pievos bunda.
Bunda rugio želmenėlis,
Bunda karklo katinėlis.
Bunda bitė avily
Ir plaštakė pabały.
M.Vainilaitis

Raidės

Ant lygaus baltučio sniego
Daug juodų pėdelių miega.
Kur takelis mus veda?
Ką pėdelės mums žada?
Oi, prikelpit raideles,
Ant sniegelio - pėdelės!
Jas pabudinę, prikėlę,
Rasit gražią pasakėlę.
R.Skučaitė

Parengė Šiaulių „Juventos“ progimnazijos logopedė Rasa Kasparienė pagal:

Andrijanova A., Vilkienė S. Garsų tarimas. Kaunas, 1990;

Vilkienė S., Novogrodskienė, Verpečinskienė. Garsų tarimo mokymas. Klaipėda, 2014.

